

MEDICA DISPUTATIO DE DOLORE QVAM

HABEBITIO ANNES ALBERTVS VVYMPINENSIS ARTIVM LIBERA-

lium ac Philosophiæ Magister, Præfide clarissimo atq; Ornatissimo uiro Domino Adamo

Landauo Medicinæ Doctore, eiusdemq; Professore Ordinario.

78

Vm de causis dolorem efficientibus Medici dissentiant, non immerito sub dubitationem cadit, illi ne rectius iudicent, qui omnem dolorem à solutione continui provenire contendunt, an uero qui hunc asserunt à sola quandoq; partium inæquali intemperie excitari ita ut earundem continuitas integra permaneat.

2. Qua quidem in disceptatione & opinionum pugna ut quid uerum quidue falsum sit, facilius perspicatur, non tam authoritatis quam rationis momenta querenda sunt, atq; ideo nos dolorem hic accipimus pro symptomate, quod à morbis ceu causa quadam continente gignitur.

3. Cæterum cum tria sint symptomatum genera, Dolorem sub actione læsa non quidem naturali nec uitali, sed sub ea facultatis animalis parte, quæ tangendi sensum efficit, comprehendimus.

4. Neq; tamen eius facultatis actio, cum dolemus, prorsus extinguitur aut aboletur, neq; etiam in apprehendendis ijs, quæ sensum tangendi mouent, diminuitur, sed solum modo deprauatur, cum id quod sentiri non deberet, in parte quapiam percipitur.

5. Est autem dolor sensus tristis & iniucundus. quæ definitio tametsi breuis admodum sit, optime tamen naturam doloris exprimit.

6. Huius symptomatis, qui duas inter se distinctas ac separatas causas constituunt, rectius sentiunt, quam qui proprio iudicio & authoritatibus decepti unam duntaxat admittunt, alteram ueluti superuacuum excludunt.

7. Vnam uero causam contra Neotericos quosdam statuimus, cum pars supra modum calfacta uel refrigerata uel exiccata uel humectata dolore afficitur.

8. Humorem per se nullum excitare dolorem sed eo quod aut calorem aut frigus sibi coniunctum habeat, recte traditum à Galeno monstrabimus.

9. Reliquæ intemperies nunc solæ nunc cum affluxu alicuius humoris dolorem pariunt, semperq; ut hoc ipsum præstent illas inæquales esse oportet, quandoquidem intemperies æqualiter per aliquam partem uel uniuersum corpus diffusa doloris sensum non infert.

10. Quo fit, ut qui hectica febris laborant, nullam ex immodico calore totius corporis habitum æquabiliter occupante molestiam sentiant.

11. Alteram doloris causam ab omnibus concessam ponimus, quando partium solidarum continuitas à causis euidentijs siue externis, ut a uulnerantibus contudentibus uel ab internis ut ab intemperie aut humoribus distrahitur.

12. Sed cum omnis dolor aut uehemens sit aut moderatus, hic quidem ab intemperie sola, nonnunquam à sola continui solutione procreatur, ille uel a soluta continuitate tantum, uel ab hac simul cum intemperie coniuncta.

13. Neutra harum causarum dolorem inducit, nisi subito & confertim corporis temperaturam & compositionem immutet, cumq; permutationes iam actu sunt, nec omnino ad finem perductæ sunt.

14. Nec satis est ad dolorem conuocandum permutatio subito & uolenter introducta, sed requiritur etiam ut partes sentiendi uim adeptæ sint causæq; immutantis actionem percipiant.

15. Certum enim est, nullam particulam dolore cruciari nisi quæ neruos aut aliam ex his contextam substantiam uelut instrumentum sentiendi recipiat à cerebro.

16. Quinetiam sentiendi facultas sola doloris uim sine rationis adminiculo non apprehendit nec diiudicat.

17. Propterea cum ratio laborat, etiamsi per neruos ad partem uirtus sentiens a cerebro transmittatur, tamen dolor non sentitur, cum nihil sit, quod tristem sensum a iucundo dignoscat.

18. Hinc optime dictum fuit ab Hippocrate: Qui in aliqua corporis parte dolentes, dolorem ferè non sentiunt, ijs mens ægrotat.

19. Neq; alia causa potest assignari cur in resolutionibus membra corporis non sentiant, nec doleant, qui in acri certamine uulnerantur, quæ quod in illis nerui sint obstructi, in his uero calor natiuus ac spiritus animalis in multas partes distrahatur, totusq; animus potissimum uictorie incumbat.

20. Ea quæ dolorem faciunt siue ad naturalem statum male affectam partem, siue ad eam qui præter naturam est bene ualentem ducant, dolorem semper generant, modo magnas & subitas mutationes excitent.

21. Nec ueritatem huius sententiæ labefactat quod alicubi Galenus uoluptatem tum fieri scribit, quum aliquid ad suam naturam celeriter & confertim reducitur.

22. Nam dolor in eo ad naturalem statum regressu non per se sed per accidens oboritur, cum uidelicet contrariorum inter se pugna & colluctatio quedam sit, a qua dolorem generari necessum est.

23. In differentijs dolorum recensendis grauiter hallucinantur, & merito perstringuntur à Galeno, qui sensuum obiecta confundentes dolorem austerum, acerbum & adstringentem appellarunt.

24. Dolor inflammationibus interdum præbet initium uiresq; si modum excedat, prosternit.

25. Quapropter mirum non est, quandoq; cogi medicos neglecta curatione morbi, symptomatis istius mitigationem suscipere, cum tantum augeat morbi uim, quantum in suo uigore uirtutem deijcit atq; profligat.

26. Cæterum quæ dolorem mitigant medicamenta Græcis ἀνοδυνα uocantur, eamq; naturam obtinent, ut in primo gradu calfaciant partes corporis à dolore nonnihil compactas rarefaciant, aperiant, discutiant & resoluant.

27. Quæ uero dolorem demulcent propter causæ morbum efficientis remotionem, improprie dici anodyna cum Galeno asserimus.

28. Ab his differunt ἀνοδυνα quibus quidem doloris uehementer affligentis mitigationem consequimur aliquando, sed morbus, nisi calidus sit, illorum usu potius exasperatur quam lenitur.

29. Locum itaq; non habent, nisi cum dolor insignis uires supra modum exhaurit, nam non alia ratione dolorem leniunt, quam quod sensum partis obtundunt & ad percipiendas doloris iniurias ineptum reddunt.

30. Inter stupefacientia primus tenet opium & maiori cum periculo exhibetur, quod sanè an quartum frigiditatis excessum attingat, Et si multi ob amaritudinem insignem dubitent, tamen id uerum esse rationibus non infirmis tuebimur.

